

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 5 - Number: 17, p. 15-32, Autumn 2021

İsveç'te Yaşayan İki Dilli Türk Çocuklarının Türkçe Öğrenme ve Kullanma Durumlarına İlişkin Veli Görüşleri* Parent's Opinions on the Situation of Learning and Use of Turkish of Turkish Bilingual Children Living in Sweden

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.986073>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
24.08.2021

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
24.09.2021

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
29.09.2021

Asya Studies

Dr. Öğr. Üyesi Kübra Şengül
Nevşehir Hacı Bektaş Veli
Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

kubrasengul@nevsehir.edu.tr

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-0307-9805>

Yusufhan Yokuş
Nevşehir Hacı Bektaş Veli
Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler
Eğitimi Anabilim Dalı,
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Tezli
Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

yusufyokus09@gmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0003-1800-6024>

* Bu çalışma için Etik Kurul Onay İzni alınmıştır ve bu izinle ilgili ayrıntılar Kaynakça bölümünden önce verilmiştir.

Öz

Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarımızın dilini ve kültürünü gelecek nesillere aktarma isteği Türkçenin dar bir sosyal çevrede konuşulmasına bağlı olarak tehlike altındadır. Batılı ülkeler, sosyal uyumun bir koşulu olarak kendi dillerinin öğretimini azımlık dillerin öğretiminden çok daha fazla önemsemezse de nitelikli bir iki dilli eğitimin ön koşulu bireyin ana dilinde iyi bir eğitim almış olmasıdır. İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının her iki dildeki gelişmelerinin önemli olduğuna odaklanmakla birlikte ikinci bir dilin ancak iyi edinilmiş bir ana dili düzleminde öğrenileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada da İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının ana dili öğrenme ve kullanma durumlarına ilişkin veli görüşleri incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemi ile hazırlanan çalışmada yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. İsveç'te yaşayan 16 Türk veliye elektronik ortamda ulaşılmış ve veriler Maxqda programında betimsel analiz tekniğine göre analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar; İsveç'te yaşayan Türklerin çocuklarıyla iletişim kurmada Türkçeyi tercih ettiklerini; çocuklarının en iyi konuştuğu/anladığı dilin İsveççe olduğunu; çocukların, günlük yaşantılarında Türkçeyi az ve orta sıklıkta kullandıklarını göstermiştir. Çocukların kendilerini Türk kültürüne ait hissettikleri; dışlanma, öz güven eksikliği gibi sosyalleşme sorunları yaşadıkları belirlenmiştir. Araştırmada, Türkçe ve Türk Kültürü dersleri etkinliklerinin ve Türkçe öğretmenlerinin yetersiz bir şekilde değerlendirildiği tespit edilmiştir. İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe ve İsveççe alfabe ve İsveççe farklılığından kaynaklanan olumsuz dil beceri performanslarına sahip oldukları; çocukların Türkçe öğrenirken ve kullanırken sözcük dağarcığı yetersizliği, Türkçeyi İsveççe ile karıştırma, telaffuz sorunları, dil bilimsel sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. İki dilli Türk çocuklarının Türkçe öğrenirken ve kullanırken yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin; dili sıkça kullanma, ebeveynlerin yardımını alma, kültürel etkinliklere katılma, kitap okuma, ana dili ders saatlerinin artırma, öğretmen kalitesini iyileştirme ve ana dili ders kitaplarının niteliğini artırma gibi önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İki Dillilik, İki Dilli Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi, Türkçe-İsveççe

Abstract

The desire of our Turkish citizens living abroad to transfer their language and culture to future generations is in danger due to the fact that Turkish is spoken in a narrow social circle. Although Western countries attach more importance to the teaching of their own language as a condition of social cohesion than the teaching of minority languages, the prerequisite for a qualified bilingual education is that the individual has received a good education in his mother tongue. While focusing on the importance of bilingual Turkish children living in Sweden, it is thought that a second language can only be learned at the level of a well-acquired mother tongue. In the study prepared with the qualitative research method, structured interview forms were used. 16 Turkish parents living in Sweden were reached electronically and the data were analyzed using the descriptive analysis technique in the Maxqda program. Obtained results; Turks living in Sweden prefer Turkish to communicate with their children; the language that their children speak/understand best is Swedish; It has been shown that children use Turkish with little or medium frequency in their daily lives. Children feel that they belong to Turkish culture; It has been determined that they experience socialization problems such as exclusion, lack of self-confidence. In the research, it was determined that the activities of Turkish and Turkish Culture lessons and Turkish teachers were inadequately evaluated. Bilingual Turkish children living in Sweden have negative language skill performances due to the difference in Turkish and Swedish alphabets; It has been determined that children experience vocabulary insufficiency, mixing Turkish with Swedish, pronunciation problems, and grammatical problems while learning and using Turkish. Regarding the solution of the problems experienced by bilingual Turkish children while learning and using Turkish; Suggestions were made such as using the language frequently, getting the help of parents, participating in cultural activities, reading books, increasing the mother tongue lesson hours, improving the quality of teachers and increasing the quality of mother tongue textbooks.

Keywords: Bilingualism, Teaching Turkish to Bilingual Turkish Children, Turkish-Swedish

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Şengül, K. ve Yokuş, Y. (2021). İsveç'te Yaşayan İki Dilli Türk Çocuklarının Türkçe Öğrenme ve Kullanma Durumlarına İlişkin Veli Görüşleri. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 5(17), 15-32.

GİRİŞ

İki dillilik, birden fazla dilde, dilsel ve kültürel iletişim becerilerinin gösterilmesidir. Her iki dilde kolayca iletişim kurabilme (Weinreich, 1953), ikinci bir dili ana dile yakın bir düzeyde kullanabilme (Aksan,1998), her iki dili iyi bir şekilde kullanabilme (Bloomfield, 1933) gibi açıklamalara rastlansa da iki dilde gösterilen performansın bireye özgü sorunları ve güçlü yanları ile karşılaşmaktadır. Bölükbaşı-Kaya, Hançer ve Golynskaia (2019), iki dillilik kavramı için tek bir tanım kullanmanın oldukça zor olduğunu; bunun iki dil edinme yaşı, edinim biçimi, edinim koşulları, ana dile maruz kalıp kalmama durumu, her iki dildeki yetkinlik düzeyi gibi pek çok değişkene bağlı olarak değişebileceğini ifade etmiştir. İki dillilikte baş gösteren niteliklerin bireye veya çevreye özgü durumlar etrafında şekillenmesi alanyazında, çok çeşitli iki dillilik türlerinin tartışılmasını tartışılmasına sebebiyet vermiştir. Dillerin statü durumu, yeterlik durumu ve iki dilli olma yaşı gibi faktörler iki dilliliğin farklı bir şekilde yorumlanmasını da beraberinde getirmiştir. Ancak üzerinde durulması gereken nokta, bilginin aktarılması ve bilişsel süreçlerin düzenlenmesinde her iki dilin de kolaylaştırıcı bir araç olduğunun önemini anlamak olmalıdır.

İki dilli gelişim üzerine ortaya atılan görüşlerden biri, yeterli maruz kalma ve motivasyon olması koşuluyla ana dilde yeterliliğe ulaşmanın ikinci dil edinimini teşvik ettiğini belirten karşılıklı bağımlılık hipotezidir (Leseman, 2000). Cummins'in (1979) gelişimsel karşılıklı bağımlılık hipotezi, ikinci bir dilde belirli bir yetkinliğe ulaşabilmesi için bireyin ana dilinde belli bir eşiğe gelmiş olması gerektiğini ileri sürer. Dolayısıyla iki dilli eğitim programlarında hedeflenen dil başarısının iyi bir ana dili öğretiminden geçtiğini kabul eder. Buna karşı, ikinci bir dilin edinilmesinde ana dili gelişiminin göz ardı edildiği anlayışlar da mevcuttur. Eksiltici iki dillilik olarak kavramsallaştırılan bu açıklamalar, ülkelerin uyguladığı iki dilli eğitim programlarının birer görünümü hâline gelmiştir. "Eksiltici iki dilliliğe çevrenin oluşturduğu toplumsal ve siyasi baskı sonucu çocukluk yaşlarından itibaren sadece ikinci dili kullanmak zorunda kalan iki dillilerde rastlanır. Bu ortamda bireyin ana dili ihmal edilmekte ve gelişimi gecikmektedir" (Yılmaz, 2014: 1646). Diller arası aktarım, ikinci dilin ediniminin iyi gelişmiş bir birinci dilden fayda sağlayabileceği gerçeğine işaret ederken (Cummins, 1979), eksiltici iki dillilik sosyal çevre dili dışında kullanılan dilin akademik başarıya ve sosyal uyuma karşı oluşan ciddi bir engelleyici faktör olduğunu kabul etmektedir.

Ülkelerin iki dilli eğitim politikalarına bakıldığında, kimi etnik kimlik modeline (Alkan, 1998) göre bireyin atalarından miras kalan dil ve kültür yaşayışını devam ettirme isteğini kabul ederken kimi asimilasyon modeline göre ülkenin hâkim dil ve kültür yaşantısını baş öge olarak kabul etmektedir. Bu bakımdan iki dilli bireylerin yaşadıkları ülkede karşılaştıkları dil eğitim politikaları onların dilsel becerilerindeki gelişimlerini etkileyebilmektedir.

Ülkelerin sosyal paradigmaları koruma endişesi ile meydana gelen dil politikalarına karşın iki dilli bireylerin dilsel gelişimlerine etki eden daha büyük faktörlerden de söz edilebilir. Bunlar ev dili ile dil girdisidir. Pek çok araştırma, dil beceri performanslarının aile içinde konuşulan dil ile dil girdisinin niteliğine bağlı olarak arttığını göstermiştir (Almeida, Ferre, Morin, Prevost, dos Santos, Tuller, Zebib, ve Barthez, 2017; Altınkamaş ve Simon, 2020; Bohnacker, Lindren, ve Oztekin, 2016; Unsworth, Argyri, Cornips, Hulk, Sorace ve Tsimpli, 2014). Bununla birlikte "aile ortamı, ailenin geldiği sosyal ve kültürel çevre, aile bireylerinin eğitim düzeyi, yurt dışında kalış süreleri, Türkiye ve çevredeki Türkler ile kurulan sosyal ilişkiler, sosyal veya kültürel etkinliklere katılma, aile bireylerinin dil tercihleri, medya kullanım alışkanlıkları çocukların ana dili gelişimini etkileyen önemli özelliklerdir (Çakır, 2002: 51)". Bu bakımdan yurt dışında yaşayan Türklerin dil ve kültür mirasını gelecek nesillere aktarmada aile içinde Türkçe konuşmaya önem vermeleri ve sosyal alanlarında Türkçe konuşabilecekleri ortamlar oluşturmaları büyük önem taşımaktadır.

Siyasi, askeri ve ekonomik ilişkiler kurabilmek için Türklerin en eski zamanlardan beri yabancı bir toplum içine yerleştikleri ve yaşadıkları; yabancı veya ikinci bir dili öğrendikleri bilinmektedir. Türklerin göç ettiği ülkelerden biri de İsveç'tir. İkinci dünya savaşından sonra endüstrisini geliştirmek isteyen İsveç, göç veren bir ülke konumundan göç alan bir ülke konumuna gelmiştir. İsveç ile Türkiye arasında 10 Mart 1967 yılında imzalanan iş gücü anlaşması ile Türklerin İsveç'e doğru kitlesel göçü başlamıştır. Ålund ve Schierup (1996) İsveç'in çokkültürlülük göçmen politikasının, etnik gruplar arasında sosyal eşitliği yaratma arayışı ve göçmen kültürlerine saygıya dayalı bir anlayışla şekillendiğini belirtmiştir.

İsveç'te zayıf da olsa etnik kimlik modelinin uygulandığını belirten Vedder ve Virta (2005) bu modelin, çocukların kendi kültürel geçmişlerine özgü becerileri, bilgileri ve duyguları takdir ettiğini

belirtir. Bununla birlikte İsveç, 1976 yılında Ev Dili Reformu'nu kabul ederek göçmen çocukların ikinci dil olarak İsveç eğitimine katılmalarını zorunlu kılmakla birlikte, isterlerse kendi dillerinde eğitim hakkına sahip olduklarını yasal olarak kabul etmiştir (Canatan, 2007). Ancak Lindberg (2011: 91) İsveçliler arasında ana dili eğitimine verilen desteğin yıllar içinde zayıfladığını belirterek İsveç'in ana dili gelişimine yatırım yapmayı, İsveççenin ediniminde olumsuz bir etki bıraktığı argümanına dönüş yaptığını belirtmiştir.

İsveç'teki okullarda Türkçe dersi seçmeli ders olmamakla birlikte okullarda velilerin talebi üzerine çocuklara haftanın belirli gün ve saatlerinde ana dili öğretmenleri tarafından Türkçe dersi verilmektedir. Türkçe ve Türk Kültürü alanlarına ait dersler, ilkokulda haftada 1 saat, lisede 2 saat olarak uygulanmaktadır. Okullardaki Türkçe derslerinin finansman desteğini belediyeler yapmaktadır. Sınıf açmak için en az 5 kişinin katılım sağlaması gerekmektedir. Aksi takdirde yakın yerler bir bölgede toplanmaktadır. Bu durum da katılımı önemli bir oranda düşürmektedir. Derslerin belli bir müfredata göre düzenlenmemesi ve derslerde kullanılan kitapların öğretmenler tarafından belirlenmesi program içeriğinin tam olarak işlenmesini zorlaştırmaktadır (Orhan, 2019).

İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının dil gelişimlerine odaklanan araştırmalar incelendiğinde, sınırlı sayıda araştırmayla karşılaşmaktadır (Altınkamış ve Simon, 2020; Bohnacker 2020; Bohnacker, Lindgren ve Öztekin, 2016; Öztekin 2019). Altınkamış ve Simon (2020) aile geçmişinin ve aile içi etkileşimin iki dilli çocukların dil gelişimini birden çok faktör açısından etkilediğine dair sonuçlar elde etmiştir. Bohnacker, Lindgren ve Öztekin, (2016) İsveç'te büyüyen 4;0-6;11 yaşlarındaki 40 Türkçe-İsveççe ve 38 Almanca-İsveççe iki dilli okul öncesi çocuğunun ana dillerindeki sözcük üretimlerini araştırdıkları çalışmada, yaş, sosyoekonomik durum veya ana dilde eğitimin kelime dağarcığı üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını; ancak ebeveynler arasında dil kullanımı, ebeveynler tarafından çocuğa kullanılan dil ve arkadaşlarıyla kurdukları iletişimin sözcük üretimine net bir etkisi olduğunu tespit etmişlerdir. Öztekin (2019) İsveç'te yaşayan Türk çocuklarının 6 yaşına kadar hem sözcük anlama hem de sözcük üretmede, Türkçede İsveççeden daha iyi performans gösterdiğini; ancak, 6 yaşından sonra İsveççedeki hızlı gelişme nedeniyle Türkçe ve İsveççe kelime puanlarının benzeştiğini tespit etmiştir. Ancak bu sonuçlardan sonra tartışılması gereken nokta, ikinci dilde gelişim kaydedilirken ana dilde de gelişim kaydedilip kaydedilmediğidir. Paradis (2007) azınlık çocuklarının birinci dilden ikinci dile geçiş ve gelişme gösterirken tam tersine birinci dilde kayıplar yaşamasını olumsuz aktarım kavramıyla açıklamaktadır.

Akoğlu ve Yağmur (2016) tarafından Hollanda'da Türk göçmen çocukların ana dili gelişimlerinin incelendiği çalışmada, iki dilli Türk çocuklarının ana dili becerileri açısından tek dilli akranları kadar başarılı olmadıklarını tespit etmişlerdir. Bohnacker (2020), İsveç'te büyüyen 4-7 yaş arası 102 iki dilli çocuğun Türkçe ve İsveççe dil gelişimini incelediği araştırmasında, 4-5 yaş arasındaki çocukların Türkçe sözcük puanlarının, çoğunluk dili İsveççeden daha hızlı sözcük dağarcığı gelişimi sağladığını tespit etmiştir.

İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının her iki dildeki gelişimlerinin önemli olduğuna odaklanmakla birlikte ikinci bir dilin ancak iyi edinilmiş bir ana dili düzleminde öğrenileceğine inanan bu çalışma, çocukların ebeveynleri ve aile-arkadaş çevreleri ile oluşturduğu dil çevresinin onların dil performanslarını olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedir. Bu nedenle, İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının ana dili öğrenme ve kullanma durumlarına ilişkin veli görüşlerine başvurularak dil tercihleri, en iyi konuşulan dil, okuma alışkanlıkları, kültürel benlik tanımlaması, Türkçe öğrenme isteği, Türkçe sözcük dağarcıkları gibi temaların analizi yapılarak mevcut durumun ortaya konması amaçlanmıştır.

Bu çalışmada İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının ana dili öğrenme ve kullanma durumlarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1- İsveç'te yaşayan iki dilli Türklerin çocuklarıyla iletişim kurmada tercih ettikleri dile ilişkin görüşler nelerdir?
 - 2- İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının ebeveynleriyle iletişim kurmada tercih ettikleri dile ilişkin görüşler nelerdir?
 - 3- İsveç'te yaşayan Türk çocuklarının en iyi konuştuğu/anladığı dile ilişkin görüşler nelerdir?
 - 4- İsveç'te yaşayan Türk çocuklarının Türkçeyi kullanma sıklıklarına ilişkin görüşler nelerdir?
 - 5- İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının teknolojik araçlarda kullandıkları dile ilişkin görüşleri nelerdir?
 - 6- İsveç'te yaşayan Türk çocuklarının kültürel benlik tanımlamasına ilişkin görüşler nelerdir?
-

- 7- İsveç'te yaşayan Türk çocuklarının Türkçe öğrenme isteklerine ilişkin görüşler nelerdir?
 8- İsveç'te Türkçe ve Türk Kültürü dersine ilişkin görüşler nelerdir?
 9- İsveç'te Türkçe ve Türk Kültürü dersi öğretmenine ilişkin görüşler nelerdir?
 10- Türkçe ve Türk Kültürü dersindeki etkinliklerin yeterlilik düzeyine ilişkin görüşler nelerdir?
 11- İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe sözcük dağarcıklarına ilişkin görüşler nelerdir?
 12- İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının İsveççe ve Türkçe alfabe farklılığından etkilenme durumlarına ilişkin görüşler nelerdir?
 13- İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe okuma sıklığına ilişkin görüşler nelerdir?
 14- İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe okuma becerilerine ilişkin görüşler nelerdir?
 15- İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe konuşma becerilerine ilişkin görüşler nelerdir?
 16- İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe yazma becerilerine ilişkin görüşler nelerdir?
 17- İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe dinleme becerilerine ilişkin görüşler nelerdir?
 18- İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının en başarılı oldukları Türkçe dil becerilerine ilişkin görüşler nelerdir?
 19- İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe öğrenirken ve kullanırken yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
 20- İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe öğrenirken yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin görüşler nelerdir?
 21- İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının yaşadıkları sosyalleşme sorunlarına ilişkin görüşler nelerdir?
 22- İsveç'teki iki dilli eğitimin iyileştirilmesine ilişkin görüşler nelerdir?

1. YÖNTEM

1.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe öğrenme ve kullanma durumlarını ortaya çıkarmak için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. "Nitel araştırma, insana özgü bireysel özelliklerin farklı ve derin doğasına odaklanır. Bu kapsamda genellemelerden ziyade bilginin derinliği ve özgünlüğünün önemli olduğu iddiasını savunan nitel araştırma, büyük örneklem yerine daha küçük çalışma gruplarından elde edilen derin ve özellikli verilere odaklanır (Baltacı, 2019: 369)".

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuğu olan 16 katılımcı oluşturmaktadır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken		f	%
Cinsiyet	Kadın	8	50.00
	Erkek	8	50.00
Doğdukları ülke	Türkiye	15	93.75
	İsveç	1	6.25
Eşlerinin doğdukları ülke	Türkiye	12	75.00
	İsveç	4	25.00
En sık konuştukları dil	Türkçe	13	81.25
	İsveççe	12	12.5
	Türkçe-İsveççe	1	6.25
İlk çocukluk dönemlerinin geçtiği ülke (0-7 yaş)	Türkiye	13	81.25
	İsveç	2	12.5
	Almanya	1	6.25
Öğrenim Durumu	Üniversite	12	45.71
	Ortaokul	2	12.5
	Lise	1	6.25
	İlkokul	1	6.25
Eğitim gördükleri dil	Türkçe	9	56.25
	İsveççe	3	18.75

	Türkçe-İsveççe	2	12.5
	Türkçe-İngilizce	1	6.25
	Almanca-İngilizce	1	6.25
	3	6	37.5
Çocuk sayısı	1	5	31.25
	2	3	18.75
	4	2	12.5
	İsveç	11	68.75
Çocuğunun/Çocuklarının doğduğu ülke	Türkiye	3	18.75
	Türkiye-İsveç	2	12.5
	Toplam	16	100

Tablo 1'de katılımcılarla ilgili bilgiler yer almaktadır. Katılımcıların 8'i (%50) kadın, 8'i (%50) erkektir. Katılımcıların 15'i (%93.75) Türkiye'de, 1'i (%6.25) İsveç'te doğmuştur. 12 katılımcının (%75) eşi Türkiye'de, 4 katılımcının (%25) eşi İsveç'te doğmuştur. En iyi konuştukları dile ilgili yöneltilen soruya 13 katılımcı (%81.25) Türkçe, 2 katılımcı (%12.5) İsveççe, 1 katılımcı (%6.25) ise hem Türkçe hem İsveççe yanıtını vermiştir. Katılımcılara ilk çocukluk (0-7 yaş) dönemlerinin nerede geçtiğiyle ilgili yöneltilen soruya 13 katılımcı (%81.25) Türkiye, 2 katılımcı (%12.5) İsveç, 1 katılımcı (%6.25) Almanya yanıtını vermiştir. 12 katılımcı (%75) üniversite, 2 katılımcı (%12.5) ortaokul, 1 katılımcı (%6.25) lise, 1 katılımcı (%6.25) ilkokul mezunu olduğunu belirtmiştir. Okulda hangi dilde eğitim gördükleriyle ilgili soruya 9 katılımcı (%56.25) Türkçe, 3 katılımcı (%18.75) İsveççe, 2 katılımcı (%12.5) Türkçe-İsveççe, 1 katılımcı (%6.25) Türkçe-İngilizce, 1 katılımcı (%6.25) ise Almanca-İngilizce yanıtını vermiştir. Katılımcıların 6'sı (%37.5) üç çocuğu, 5'i (%31.25) bir çocuğu, 3'ü (%18.75) iki çocuğu, 2'si (%12.5) dört çocuğu olduğunu belirtmiştir. 11 katılımcı (%68.75) çocuğunun/çocuklarının İsveç'te, 3 katılımcı (%18.75) Türkiye'de, 2 katılımcı (%12.5) hem Türkiye hem de İsveç'te doğduğu bilgisini vermiştir.

1.3 Verilerin Toplanması

Araştırmada, İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının ana dili öğrenme ve kullanma durumlarını ortaya çıkarmak amacıyla yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan yapılandırılmış görüşme formu 26 sorudan oluşmuştur. Hazırlanan görüşme formu, 2 uzman tarafından değerlendirilmiş ve kapsam geçerliği sağlanarak 23 sorudan oluşan bir yapıya kavuşmuştur. Formda, katılımcılara ilişkin demografik bilgilerin, iletişimde tercih edilen dile ilişkin görüşlerin, en iyi konuşulan dile ilişkin görüşlerin, Türkçeyi kullanma sıklığına ilişkin görüşlerin, teknolojik araçlarda kullanılan dile ilişkin görüşlerin, kültürel tanımlamaya ilişkin görüşlerin, Türkçe öğrenme isteklerine ilişkin görüşlerin, Türkçe ve Türk Kültürü dersine ilişkin görüşlerin, Türkçe dersine giren öğretmenlere ilişkin görüşlerin, Türkçe ve Türk Kültürü dersi etkinliklerine ilişkin görüşlerin, Türkçe sözcük dağarcığına ilişkin görüşlerin, alfabe farklılığına ilişkin görüşlerin, Türkçe kitap okuma sıklıklarına ilişkin görüşlerin, Türkçe dil becerilerine ilişkin görüşlerin, en başarılı oldukları Türkçe dil becerilerine ilişkin görüşlerin, Türkçe öğrenirken ve kullanırken yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerin, Türkçe öğrenirken ve kullanırken yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin görüşlerin, sosyalleşme sorunlarına ilişkin görüşlerin, iki dilli eğitimin iyileştirilmesine ilişkin görüşlerin sorularına karar verilerek uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Katılımcılara ulaşmak için sorular Google Forms sayfasına aktarılmış ve e-posta ile katılımcılardan izin alınmıştır. Verileri elde etme sürecinde, alınan yanıtların ve değerlendirmelerin kendini tekrar eden benzerlikte olduğu fark edildiğinde veri toplama süreci durdurulmuştur. 16 katılımcıdan elde edilen verilerin analizi aşamasına geçilmiştir.

1.4. Verilerin Analizi

Araştırmada, Google Forms üzerinden alınan veriler, daha önceden araştırmacılar tarafından belirlenen katılımcı kodlarına göre şifrelendirilmiştir. Katılımcılara atanan kodlar, "Katılımcı" kısaltması kullanılarak, K1, K2, K3 şeklinde yazılmıştır. Sonraki aşamada, katılımcılardan gelen yanıtlar tek bir belgede toplanarak veri dosyası oluşturulmuştur. Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniği, dört aşamalı bir süreci ifade eder. Bunlar;

"1- Araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturma.

2- Daha önce oluşturulan tematik çerçeveye göre toplanan verilerin ayrıntılı bir şekilde okunarak düzenlenmesi.

3- Verilerin tanımlanması ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenmesi.

4- Tanımlanan bulguların açıklanması, ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması (Baltacı, 2019: 379)".

Veri dosyası altı kez okunarak ilgili temalara ilişkin kodlar belirlenmiştir. Veriler Maxqda programına işlendikten sonra belirlenen kodların haritası ve frekans, yüzde değerleri ortaya çıkarılmıştır. Son aşamada doktorasını Türkçe Eğitimi alanında yapmış iki öğretim üyesi tarafından veri dosyası ve analiz sonuçları incelenmiştir. Uzman incelemesinden sonra ilgili kodlara örnek açıklamalar belirlenmiş ve verilerin analizi tamamlanmıştır.

2. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde çalışmada elde edilen bulguların analizine ve yorumlara yer verilmiştir.

2.1. İsveç'te Yaşayan İki Dilli Türklerin Çocuklarıyla İletişim Kurmada Tercih Ettikleri Dile İlişkin Bulgular

Tablo 2'de İsveç'te yaşayan Türklerin çocuklarıyla iletişim kurmada tercih ettikleri dilin hangisi olduğuna yönelik görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 2: İsveç'te Yaşayan İki Dilli Türklerin Çocuklarıyla İletişim Kurmada Tercih Ettikleri Dil(ler)e İlişkin Görüşler

Dil	f	%
Türkçe	15	93.75
Türkçe-İsveççe	1	6.25
Toplam	16	100

Bu veriler neticesinde 15 katılımcı (%93.75) Türkçe yanıtını vermiştir. 1 katılımcı (%6.25) ise hem İsveççe hem de Türkçe yanıtını vermiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun çocuklarıyla iletişim kurmada ilk olarak Türkçeyi tercih etmesi, onların dil bilincine sahip olduklarını ve ana dili edinimi konusunda duyarlı olduklarını göstermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun Türkiye'de doğması ve ilk öğrendikleri dilin Türkçe olması, bu durumun sebebi olarak da gösterilebilir.

2.2. Çocukların Ebeveynleriyle İletişim Kurmada Tercih Ettikleri Dile İlişkin Bulgular

Tablo 3'te İsveç'te yaşayan Türklerin çocuklarının kendileri ile iletişim kurmada hangi dili tercih ettiklerine ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 3: Çocukların Ebeveynleriyle İletişim Kurmada Tercih Ettikleri Dil(ler)e İlişkin Görüşler

Dil	f	%
İsveççe	10	62.50
Türkçe	4	25.00
Türkçe-İsveççe	2	12.50
Toplam	16	100

10 katılımcı (%62.5) Türkçe, 4 katılımcı (%25) ise İsveççe yanıtını vermiştir. 2 katılımcı (%25) ise çocuğunun/çocuklarının kendileri ile iletişim kurarken İsveççe ve Türkçeyi eşit düzeyde tercih ettiği yanıtını vermiştir.

Elde edilen bulgular, çocukların velileri ile iletişim kurmada Türkçeyi tercih ettiklerini göstermektedir. Katılımcıların tercih ettiği ilk dilin de Türkçe olması ve Türkçe konuşmaya hassasiyet göstermesi bu durumun en önemli sebebi olarak gösterilebilir.

Katılımcı 2'nin bu konudaki görüşü şu şekildedir:

K2: Doğdukları günden bu yana onlar ile Türkçe konuştuğumuzdan dolayı onların da bizimle iletişim kurarken tercih ettikleri dil Türkçe oluyor.

2.3. Çocukların En İyi Konuştuğu/Anladığı Dile İlişkin Bulgular

Tablo 4'te İsveç'te yaşayan Türk çocuklarının en iyi konuştuğu/anladığı dilin hangisi olduğuna ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4: Çocukların En İyi Konuştuğu/Anladığı Dile İlişkin Görüşler

Dil	f	%
İsveççe	10	62.5
Türkçe	3	18.75
Türkçe-İsveççe	3	18.75
Toplam	16	100

10 katılımcının (%62.5) İsveççe, 3 katılımcının (%18.75) Türkçe, 3 katılımcının (%18.75) Türkçe-İsveççe yanıtını verdiği görülmektedir. Elde edilen bulgular, İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının, yaşadıkları çevrenin dilini ana dillerinden daha iyi konuştuklarını/anladıklarını göstermektedir. Sonuçlar, katılımcıların bir ebeveyn olarak çocuklarıyla iletişim kurmada Türkçe konuşmayı tercih etseler de sosyal çevre dilinin çocukları için baskınlığını koruduğunu göstermektedir.

2.4. Çocukların Türkçeyi Kullanma Sıklıklarına İlişkin Bulgular

Tablo 5'te İsveç'te yaşayan Türk çocuklarının Türkçeyi ne sıklıkta kullandığına yönelik veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 5: Çocukların Türkçeyi Kullanma Sıklıklarına İlişkin Görüşler

Sıklık	f	%
Az	6	37.50
Orta	6	37.50
Sık	4	25.00
Toplam	16	100

Bu verilere göre 6 katılımcı (%37.5) çocuğunun/çocuklarının Türkçeyi az, 6 katılımcı (%37.5) çocuğunun/çocuklarının Türkçeyi orta sıklıkta kullandıklarını belirtmiştir. 4 katılımcı ise (%25) çocuklarının günlük hayatta Türkçeyi sıkça kullandığı yanıtını vermiştir. Elde edilen bulgulara göre İsveç'te yaşayan Türk çocukları günlük yaşantılarında Türkçeyi az ve orta sıklıkta kullanmaktadır. Bu durumun, çocukların sahip oldukları Türkçe konuşulan sınırlı sosyal çevresiyle ilgili olduğuyla açıklanabilir.

2.5. Çocukların Teknolojik Araçlarda Kullandıkları Dile İlişkin Bulgular

Tablo 6'da İsveç'te yaşayan Türk çocuklarının elektronik cihazları hangi dilde kullanmayı tercih ettiklerine yönelik veli görüşleri bulunmaktadır.

Tablo 6: Çocukların Teknolojik Araçlarda Kullandıkları Dile İlişkin Görüşler

Dil	f	%
Türkçe-İsveççe	5	31.25
İsveççe	4	25.00
Türkçe	3	18.75
İngilizce	3	18.75
Türkçe-İsveççe-İngilizce	1	6.25
Toplam	16	100

Tablo 6'ya göre 5 katılımcı (%31.25) Türkçe ve İsveççe, 4 katılımcı (%25) sadece İsveççe yanıtını vermiştir. 3 katılımcı (%18.75) Türkçe, 3 katılımcı (%18.75) İngilizce yanıtını, 1 katılımcı (%6.25) ise bu soruya Türkçe, İsveççe ve İngilizce yanıtını vermiştir.

Elde edilen bulgular, İsveç'te yaşayan iki dilli çocukların teknolojik araçları Türkçe ve İsveççe dillerinde kullandıklarını göstermektedir. Bu durum, ailelerin çocukları ile kurdukları iletişimde Türkçeyi kullanmalarına, doğal olarak kavram dünyalarının Türkçe şekillenmesine ve yaşadıkları çevrenin dilini zorunlu olarak kullanmalarına bağlı olarak gelişmiş olduğu söylenebilir.

2.6. Çocukların Kültürel Benlik Tanımlamasına İlişkin Bulgular

Tablo 7'de İsveç'te yaşayan Türk çocuklarının kültürel benlik tanımlamasına ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 7: Çocukların Kültürel Benlik Tanımlamasına İlişkin Görüşler

Kültürel Benlik	f	%
Türk	9	56.25
İsveç	2	12.5
Türk-İsveç	5	31.25
Toplam	16	100

Tablo 7'ye göre 9 katılımcı (%56.25) çocuğunun/çocuklarının kendilerini Türk kültürüne, 2 katılımcı (%12.5) İsveç kültürüne, 5 katılımcı (%31.25) hem Türk hem İsveç kültürüne ait hissettiği yönünde görüş belirtmiştir.

2.7. Çocukların Türkçe Öğrenme İsteklerine İlişkin Bulgular

Tablo 8'de İsveç'te yaşayan Türk çocukların Türkçe öğrenme isteklerine ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 8: Çocuklarının Türkçe Öğrenme İsteklerine İlişkin Görüşler

İstek Düzeyi	f	%
Orta	8	50.00
Yüksek	7	43.75
Az	1	6.25
Toplam	16	100

8 katılımcı (%50.00) çocuklarının Türkçe öğrenme isteğinin orta düzeyde, 7 katılımcı (%43.75) yüksek düzeyde, 1 katılımcı (%6.25) ise az düzeyde olduğu yönünde görüş belirtmiştir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların tercih ettiği ilk dilin Türkçe olması ve çocuklarıyla sıkça Türkçe konuşması çocukların da Türkçe öğrenme isteklerini doğrudan etkilemiş olabilir.

2.8. Türkçe ve Türk Kültürü Dersine İlişkin Bulgular

Tablo 9'da İsveç'te Türkçe ve Türk Kültürü dersinin katkılarına ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 9: Türkçe ve Türk Kültürü Dersine İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Kültürü ve ana dili öğrenme	5	33.33
Öz güvene ve kişisel gelişime olumlu etki	2	13.33
Millî benliği öğrenme	2	13.33
Olumsuz etki	2	13.33
Resmî Türkçeyi öğrenme	1	6.67
Yeni sözcükler öğrenme	1	6.67
Orta derecede	1	6.67
Türkçede sosyalleşme	1	6.67
Toplam	15	100

5 katılımcı (%33.33) kültürü ve ana dili öğrenmeye yardımcı olduğu, 2 katılımcı (%13.33) öz güvene ve kişisel gelişime olumlu etkisi olduğu, 2 katılımcı (%13.33) millî benliği öğrenmeye katkısı olduğu yanıtını vermiştir. 1 katılımcı (%6.67) resmî Türkçeyi öğrenmeye, 1 katılımcı (%6.67) yeni sözcükler öğrenmeye, 1 katılımcı (%6.67) Türkçede sosyalleşmeye katkısı olduğu yanıtını vermiştir. 1 katılımcı (%6.67) ise Türkçe ve Türk Kültürü dersinin çocuklarına orta derecede katkısı olduğu yanıtını vermiştir. 2 katılımcı (%13.33) Türkçe ve Türk Kültürü dersinin çocuklar üzerinde olumsuz etkisi olduğunu yanıtını vermiştir.

Elde edilen veriler sonucunda katılımcılar, Türkçe ve Türk Kültürü dersinin Türkçeyi, Türk Kültürü'nü ve millî benliği öğretme odaklı olduğunu düşündükleri; Türk çocuklarına öz güven aşıladığı, onların kişisel gelişimlerine olumlu yönde etki ettiği, millî kimlik edinmede önemli derecede katkı sunduğu ve çocuğun aile dışında Türkçe konuşabileceği sosyal çevre imkânları oluşturduğu şeklinde düşündükleri görülmektedir. Yurt dışında yaşayan Türklerin aile içindeki iletişim dilleri bölgesel ağızlardan etkilenmiş olabilir. Bu nedenle elde edilen bulgular, Türkçe ve Türk Kültürü derslerinin resmî Türkçenin öğrenilmesi açısından da önemine işaret etmektedir. Aile içinde daha önce kullanılmamış/duyulmamış sözcüklerin öğrenilmesi, Türk çocuklarının kendi aralarında sosyalleşmesi de Türkçe ve Türk Kültürü derslerinin diğer olumlu yönleri arasında görülmektedir.

Katılımcılardan bazılarının görüşleri şu şekildedir:

K1: *Dilini ve kültürünü unutmalarını sağlıyor.*

K8: *Yeni kelimeler öğrenme, aileden farklı bir kişi ile tecrübeler, okul (bilim/egitim) dilini öğrenme.*

K11: *Aile dışında Türkçe konuşma fırsatı buluyor ve en hâkim olduğu dil olduğundan özgüvenini artırıyor.*

K16: *Kültürünü koruyor.*

2.9. Türkçe ve Türk Kültürü Dersin Yürüten Öğretmenlere İlişkin Bulgular

Tablo 10'da İsveç'teki Türkçe ve Türk Kültürü dersine giren ana dili öğretmenine ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 10: Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretmen(ler)ine İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Başarılı	7	50
Yetersiz	3	21.43
Türkçe ve Türk Kültürü dersi almıyor	3	21.43
Orta	1	7.14
Toplam	14	100

Tablo 10'a göre 7 katılımcı çocuklarının ana dili dersine giren öğretmeni (%50) başarılı; 3 katılımcı (%21.43) yetersiz; 1 katılımcı (%7.14) ise orta nitelikte tanımlamıştır. Görüşme yapılan 3 katılımcı (%21.43) ise çocuklarının henüz Türkçe ve Türk Kültürü dersi almadığını belirtmiştir.

Katılımcı görüşlerine göre İsveç'te iki dilli Türk çocuklarının ana dili dersine giren öğretmenlerin yetersiz olmaları öğretmenlerin üniversite mezunu olmamalarından, Türkçeyi doğru ve etkili kullanamamalarından ve pedagojik eğitim almamalarından kaynaklı olduğu belirtilmiştir. Örnek görüşler şöyledir.

K4: *Haftada bir saat olduğu için onlarda önem vermiyorlar. Yetersiz.*

K6: *Maalesef yetersiz. Üniv mezunu değiller artı kendi Türkçeleri de bozuk. En önemlisi de pedagojik eğitim almamaları.*

2.10. Türkçe ve Türk Kültürü Dersindeki Etkinliklerin Yeterlik Düzeyine İlişkin

Tablo 11'de Türkçe ve Türk Kültürü dersindeki etkinliklerin yeterliğine ilişkin veli görüşleri bulunmaktadır.

Tablo 11: Türkçe ve Türk Kültürü Dersindeki Etkinliklerin Yeterlilik Düzeyine İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Hayır, yetersiz	11	84.62
Evet, yeterli	2	15.38
Toplam	13	100

Katılımcıların 11'i (%84.62) yetersiz, 2'si (%15.38) yeterli yanıtını vermiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu derste etkinliklerin yetersiz olduğu görüşündedir. Yurt dışında verilen Türkçe ve Türk Kültürü dersinin, dil ve kültür mirasını gelecek nesillere aktarımını sağlaması bakımından önemi düşünüldüğünde ders etkinliklerinde önemli düzenlemelerin yapılması gerektiği söylenebilir.

2.11. Çocukların Türkçe Sözcük Dağarcıklarına İlişkin Bulgular

Tablo 12'de çocukların Türkçe sözcük dağarcığına ilişkin veli görüşleri bulunmaktadır.

Tablo 12: Çocukların Türkçe Sözcük Dağarcıklarına İlişkin Görüşler

Düzy	f	%
Orta	9	56.25
Yüksek	4	25.00
Az	3	18.75
Toplam	16	100

Tablo 12'ye göre 9 katılımcı (%56.25) Türkçe sözcük dağarcığına ilişkin çocuklarını orta düzeyde, 4 katılımcı (%25.00) yüksek düzeyde, 3 katılımcı (%18.75) az düzeyde değerlendirmiştir. Görüşme yapılan katılımcıların büyük çoğunluğu çocuklarının Türkçe sözcük dağarcığını orta ve yüksek düzeyde tanımlamıştır. Aile içinde sıklıkla Türkçe konuşulması, çocukların Türkçe ve Türk Kültürü dersi alması, onların sözcük dağarcıklarını geliştirmelerine katkı sağlayan faktörler olabilir.

2.12. Çocukların İsveççe ve Türkçe Alfabe Farklılığından Etkilenme Durumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 13'e İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe ve İsveççe alfabe farklılığından etkilenme durumlarına ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 13: Çocukların İsveççe ve Türkçe Alfabe Farklılığından Etkilenme Durumlarına İlişkin Görüşler

Etkilenme Durumu	f	%
Olumsuz	9	64.29
Nötr	4	28.57
Olumlu	1	7.14
Toplam	14	100

9 katılımcı (%64.29) çocuklarının Türkçe ve İsveççe alfabe farklılığından kaynaklanan olumsuz dil beceri performanslarına sahip olduklarını; 4 katılımcı (%28.57) alfabe farklılığından olumlu ya da olumsuz etkilenmediğini; 1 katılımcı (%7.14) ise olumlu bir etkisi olduğu yanıtını vermiştir.

Elde edilen veriler neticesinde Türkçe ve İsveççe alfabe farklılığı iki dilli Türk çocuklarının dil beceri alanlarındaki performanslarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bununla ilgili görüşler incelendiğinde katılımcılar, alfabe farklılığından kaynaklı olarak çocuklarının okuma ve konuşma etkinliklerinde zorlandıklarını belirtmişlerdir. Örnek görüşler şöyledir.

K1: *Türkçe kitap okurken İsveççe telaffuz ettiklerini duyuyorum.*

K2: *Haliyle zorlanmalarına sebep oluyor. Farklılık gösteren tek faktör alfabe değil gramatik olarak da farklılıklar gösteren bir dil olduğundan dolayı cümle kurarken cümle yapılarında yanlışlıklar yapabiliyorlar.*

K4: *Konuşurken yabancı bir Türk gibi konuşuyorlar.*

K9: *Bazı Türkçe kelimeleri ilk defa telaffuz ederken zorlanıyor.*

2.13. Çocukların Türkçe Kitap Okuma Sıklığına İlişkin Bulgular

Tablo 14'te İsveç'te yaşayan Türk çocuklarının Türkçe kitap okuma sıklıklarına ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 14: Çocukların Türkçe Okuma Sıklığına İlişkin Görüşler

Okuma Sıklığı	f	%
Az	7	43.75
Orta	7	43.75
Sık sık	2	12.50
Toplam	16	100

Tablo 14'e göre 7 katılımcı (%43.75) çocuklarının az sıklıkta Türkçe kitap okuduğunu; 7 katılımcı (%43.75) orta sıklıkta; 2 katılımcı (%12.5) ise sık sık Türkçe kitap okuduğunu belirtmiştir.

Katılımcılar, çoğunlukla çocuklarının az ve orta düzeyde Türkçe kitap okuduğu yanıtını vermiştir. Ana dili öğreniminde kitap okumanın çocuklara kazandıracığı söz varlığındaki zenginlikler ile bilişsel-kültürel yönden kazandıracığı anlayışların önemi düşünüldüğünde, yurt dışında yaşayan çocuklara Türkçe kitap okuma alışkanlıkları kazandırılmalıdır.

2.14. Çocukların Türkçe Okuma Becerilerine İlişkin Bulgular

Tablo 15'te İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe okuma becerisine ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 15: Çocukların Türkçe Okuma Becerilerine İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Evet, yeterli	8	50
Hayır, yetersiz	6	37.50
Okuma aşamasında değil	2	12.50
Toplam	16	100

Tablo 15'te 8 katılımcı (%50) evet, yeterli, 6 katılımcı (%37.5) hayır, yetersiz yanıtını vermiştir. 2 katılımcı (%12.5) ise çocuklarının henüz okuma aşamasında olmadığı yanıtını vermiştir.

Elde edilen bulgular, katılımcıların çocuklarını Türkçe okumada yeterli seviyede değerlendirdiklerini göstermektedir. Ancak katılımcıların %37.50'si çocuklarının Türkçe okuma becerilerinde istenen düzeyde olmadıklarını belirtmiştir.

2.15. Çocukların Türkçe Konuşma Becerilerine İlişkin Bulgular

Tablo 16'da İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe konuşma becerisine ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 16: Çocukların Türkçe Konuşma Becerilerine İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Evet, yeterli	11	68.75
Hayır, yetersiz	3	18.75
Orta derecede yeterli	2	12.50
Toplam	16	100

11 katılımcı (%68.75) “evet, yeterli”, 3 katılımcı (%18.75) “hayır, yetersiz” yanıtını verirken 2 katılımcı (%12.5) çocuklarının Türkçe konuşma düzeyini “orta derecede yeterli” olarak tanımlamıştır.

Elde edilen bulgular, katılımcıların çocuklarını Türkçe konuşmada yeterli seviyede değerlendirdiklerini göstermektedir. Aile içinde en sık tercih edilen dilin Türkçe olması, Türkçe ve Türk Kültürü dersinde yapılan konuşma etkinlikleri çocukların Türkçe konuşmada yeterli düzeyde olmasına katkı sağlamış olabilir. Bunun yanı sıra katılımcıların %18.75'i çocuklarının Türkçe konuşmada yeterli olmadığını belirtmiştir.

2.16. Çocukların Türkçe Yazma Becerilerine İlişkin Bulgular

Tablo 17'de İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe yazma becerisine ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 17: Çocukların Türkçe Yazma Becerilerine İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Evet, yeterli	9	56.25
Hayır, yetersiz	4	25.00
Yazma aşamasında değil	2	12.50
Orta derecede yeterli	1	6.25
Toplam	16	100

9 katılımcı (%56.25) çocuklarının Türkçe yazma becerisini yeterli, 4 katılımcı (%25) yetersiz bulunduğunu belirtmiştir. 1 katılımcı (%6.25) çocuklarının Türkçe yazma becerisini “orta derecede yeterli” değerlendirirken 2 katılımcı (%12.5) çocuklarının henüz yazma aşamasında olmadığını belirtmiştir. Elde edilen bulgular, katılımcıların çoğunun çocuklarını Türkçe yazmada yeterli seviyede değerlendirdiklerini göstermektedir.

2.17. Çocukların Türkçe Dinleme Becerilerine İlişkin Bulgular

Tablo 18'de İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe dinleme becerisine ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 18: Çocukların Türkçe Dinleme Becerilerine İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Evet, yeterli	12	75
Hayır, yetersiz	3	18.75
Orta derecede yeterli	1	6.25
Toplam	16	100

Bu konuyla ilişkin soruya 12 katılımcı (%75) evet, yeterli, 3 katılımcı (%18.75) hayır, yetersiz yanıtını vermiştir. 1 katılımcı (%6.25) ise çocuklarının Türkçe dinleme becerisinde orta derecede yeterli olduğu yanıtını vermiştir.

Elde edilen bulgular, İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe dinlemede yeterli seviyede olduklarını göstermektedir. Katılımcıların çocuklarıyla kurdukları iletişimde Türkçeyi tercih etmeleri çocukların Türkçe dinleme becerisinin gelişmesine katkı sağlamış olabilir. Ancak katılımcıların %18,75'i çocuklarının Türkçe dinlemede yeterli olmadığını belirtmiştir.

2.18. Çocukların En Başarılı Oldukları Türkçe Dil Becerilerine İlişkin Bulgular

Tablo 19'da İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının en başarılı oldukları Türkçe dil becerilerine ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 19: Çocukların En Başarılı Oldukları Türkçe Dil Becerilerine İlişkin Görüşler

Dil Becerisi	f	%
Konuşma	5	31.25
Dinleme	4	25
Konuşma ve Dinleme	4	25
Okuma ve Konuşma	1	6.25
Okuma	1	6.25
Hepsi	1	6.25
Toplam	16	100

Katılımcılardan 5'i (%31.25), çocuklarının en başarılı oldukları Türkçe dil becerilerine ilişkin konuşma, 4'ü (%25) dinleme, 1'i (%6.25) okuma yanıtını vermiştir. 4 katılımcı (%25) konuşma ve dinleme, 1 katılımcı (%6.25) okuma ve konuşma becerilerinde çocuklarının eşit düzeyde yeterli olduğu yanıtını vermiştir. 1 katılımcı (%6.25) ise çocuklarının tüm dil becerilerinde eşit düzeyde yeterli olduğu yanıtını vermiştir. Elde edilen bulgular katılımcıların, çocuklarının en başarılı oldukları dil becerilerini konuşma ve dinleme becerileri olduğu belirlenmiştir.

2.19. Çocukların Türkçe Öğrenirken ve Kullanırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Tablo 20'de İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe öğrenirken ve kullanırken yaşadıkları sorunlara ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 20: Çocukların Türkçe Öğrenirken ve Kullanırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşler

Sorunlar	f	%
Sorun yaşamıyor	4	28.57
Sözcük dağarcığı yetersizliği	3	21.43
İsveççe ile karıştırma	2	14.29
Telaffuz sorunları	2	14.29
Dil bilgisel sorunlar	2	14.29
Alfabe sorunu	1	7.14
Toplam	14	100

Tablo 20'ye göre katılımcıların 4'ü (%28.57) çocuklarının Türkçe öğrenirken ve kullanırken herhangi bir sorunla karşılaşmadığını belirtmiştir. Katılımcıların 3'ü (%21.43) çocuklarının Türkçe öğrenirken ve kullanırken; sözcük dağarcığı yetersizliği, 2'si (%14.29) Türkçeyi İsveççe ile karıştırma, 2'si (%14.29) telaffuz sorunları, 2'si (%14.29) dil bilgisel sorunlar, 1'i (%7.14) alfabe sorunu yaşadıklarını belirtmiştir.

Elde edilen bulgular, İsveç'te yaşayan Türk çocuklarının %28.57'sinin ana dili öğreniminde sorun yaşamadığını göstermiştir. Bunun yanı sıra, İsveç'te yaşayan Türk çocuklarının ana dili öğreniminde yaşadıkları sorunlar daha çok sözcük dağarcığındaki yetersizlikler ile gramer konularına ilişkindir. Türkçe ve İsveççe sözcüklerin karıştırılması, birbiri yerine kullanılması yaşanan sorunlar arasında gösterilmiştir. İsveç'te yaşayan Türk çocuklarının konuşmada telaffuz hataları yapması ve okuma yazmada alfabeden kaynaklı sorunlar yaşadığı da elde edilen bulgular arasındadır. Bu konuda bazı katılımcıların verdiği yanıtlar şu şekildedir:

K3: *Öğrendikleri 3. dil olması sebebiyle gramatik konusunda çok zorlanıyorlar bu durum cümle yapılarında bozukluklar yaşamalarına sebebiyet veriyor.*

K6: *Okulda İsveççe gördükleri için kelimeleri karıştırıyorlar.*

K9: *Dili aktif olarak dinliyor ancak konuşmuyor. Kelimeleri bilmesine rağmen telaffuz zorluğu yaşıyor çoğunlukla.*

K10: *"Bazen kelimeleri hatırlayamayıp İsveççe söylüyor.*

2.20. Çocukların Türkçe Öğrenirken Yaşadıkları Sorunların Çözümüne İlişkin Bulgular

Tablo 21'de İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe öğrenirken ve kullanırken yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 21: Çocukların Türkçe Öğrenirken Yaşadıkları Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşler

Çözümler	f	%
Dili sıkça kullanmak	4	21.05
Ebeveynin yardımları	4	21.05
Kültürel etkinlik	3	15.79
Kitap okumak	3	15.79
Ana dili ders saatlerinin artırılması	2	10.53
Öğretmen kalitesini iyileştirilmesi	2	10.53
Türkçe ders kitaplarının kalitesinin artırılması	1	5.26
Toplam	19	100

İki dilli Türk çocuklarının Türkçe öğrenirken ve kullanırken yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin 4 katılımcı (%21.05) dili sıkça kullanma, 4 katılımcı (%21.05) ebeveynlerin yardımını alma, 3 katılımcı (%15.79) kültürel etkinliklere katılma, 3 katılımcı (%15.79) kitap okuma, 2 katılımcı (%10.53) ana dili ders saatlerinin artırılması, 2 katılımcı (%10.53) öğretmen kalitesinin iyileştirilmesi ve 1 katılımcı (%5.26) ise ana dili ders kitaplarının niteliğinin artırılması yanıtlarını vermiştir.

Elde edilen verilerde, sorunların giderilmesi için en sık verilen yanıtlar dili sıkça kullanmak ve ebeveynlerin yardımları olmuştur. Ana dili öğreniminin ailede başladığı düşünülürse bu yanıt oldukça önemli

ve tutarlıdır. Dikkat çeken bir diğer nokta ise ana dili ders saatleri ile ders kitabına ve ana dili öğretmenine ilişkin görüşlerdir. Ana dili ders saatlerinin artırılması ve bu derslerde kullanılan kitaplarla derslere giren öğretmenlerin niteliğinin de aynı yönde artırılması bu dersleri alan Türk çocuklarına olumlu bir etki yapacağı düşünülmektedir. Örnek görüşler şöyledir.

K3: *Anadil dersi hakkının haftada 2'den 4 saate çıkarılması. Çocukların yaz aylarında Türkiye'ye gidip kültürünü ve Türkiye'yi görmesi için Türkiye Turizm Bakanlığının özel programlar yapması iyi olur sanırım.*

K10: *İstikrarlı bir şekilde aynı dili konuşmak ve İsveççe söylediği kelimelerin Türkçelerini söylemek.*

2.21. Çocukların Yaşadıkları Sosyalleşme Sorunlarına İlişkin Bulgular

Tablo 22'de İsveç'te yaşayan iki dilli Türklerin çocuklarının sosyalleşme sorunlarına ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 22: Çocukların Yaşadıkları Sosyalleşme Sorunlarına İlişkin Görüşler

Sorunlar	f	%
Sorun yaşamıyor	5	25
Dil yetersizliği	5	25
Yabancılaşma	4	20
Öz güven eksikliği	4	20
Dışlanma	2	10
Toplam	20	100

5 katılımcı (%25) çocuklarının herhangi bir sorun yaşamadığı yanıtını vermiştir. 5 katılımcı (%25) dil yetersizliği, 4 katılımcı (%20) yabancılaşma, 4 katılımcı (%20) öz güven eksikliği, 2 katılımcı (%10) dışlanma yanıtını vermiştir.

İsveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının dil yetersizliği, yabancılaşma, öz güven eksikliği ve dışlanma sorunları yaşadığı görülmektedir. Özellikle İsveççenin yeterli bir düzeyde olmaması, Türk çocuklarının sosyal çevreyle etkili bir iletişim kuramamalarına, buldukları toplumdaki yabancılaşmalarına ve buna bağlı olarak öz güvenlerinin düşmesine neden olmuştur. Etkileşimde yaşanan bu sorunların, toplumun onları dışlamasına neden olduğu söylenebilir. Verilerdeki önemli bir nokta ise katılımcıların önemli bir kısmının ise herhangi bir sorun yaşamadığı yanıtını vermiş olmasıdır.

2.24. İsveç'teki İki Dilli Eğitimin İyileştirilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 23'te İsveç'teki iki dilli eğitimin iyileştirilmesine ilişkin veli görüşleri yer almaktadır.

Tablo 23: İsveç'teki İki Dilli Eğitimin İyileştirilmesine İlişkin Görüşler

Görüşler	f	%
Öğretmen kalitesinin iyileştirilmesi	5	38.46
Türkçe dersi saatlerinin artırılması	4	30.77
Kitap ve kaynakların iyileştirilmesi	1	7.69
Dil bilgisi çalışmaları	1	7.69
Teknoloji destekli ek derslerin yapılması	1	7.69
Türkçe eğitimine ilişkin her türlü etkinliğin yapılması	1	7.69
Toplam	13	100

Tabloya göre 5 katılımcı (%38.46) öğretmen kalitesinin iyileştirilmesi, 4 katılımcı (%30.77) Türkçe ders saatlerinin artırılması yanıtını vermiştir. 1 katılımcı (%7.69) kitap ve kaynakların iyileştirilmesi, 1 katılımcı (%7.69) dil bilgisi çalışmaları yapılması, 1 katılımcı (%7.69) teknoloji destekli ek derslerin yapılması, 1 katılımcı (%7.69) Türkçe eğitimine ilişkin her türlü etkinliğin yapılması yanıtını vermiştir.

Burada elde edilen veriler, Tablo 21'de yer alan verilerle paralellik göstermektedir. İsveç'te iki dilli eğitimin iyileştirilmesi için atılması gereken en önemli adımlar; öğretmen kalitesinin iyileştirilmesi ve Türkçe ders saatlerinin artırılmasıdır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada, İsveç'te iki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi ve onların Türkçe öğrenme durumunu tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırmada, günlük yaşantıda dil kullanım tercihlerinin ana dili olarak Türkçe öğretilmesine ve öğrenimine doğrudan etki edeceğinden hareketle ebeveyn ve çocuklarının dil kullanım tercihleri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, İsveç'te yaşayan Türklerin çocuklarıyla iletişim kurmada tercih ettikleri dilin (%93,75) Türkçe olduğunu göstermiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun çocuklarıyla iletişim kurmada ilk olarak Türkçeyi tercih etmeleri, onların dil bilincine sahip olduklarını ve ana dili edinimi

konusunda duyarlı olduklarını göstermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun Türkiye’de doğması ve ilk öğrendikleri dilin Türkçe olması, bu durumun sebebi olarak da gösterilebilir. Benzer bir şekilde Leseman (2000), Hollanda’da iki dilli Türk okul öncesi çağı çocuklarının sözcük gelişimlerini araştırdığı çalışmasında, Türk ailelerin çocuklarıyla çoğunlukla Türkçe iletişime geçtiğini belirlemiştir.

Çocuklarının kendileri ile iletişim kurmada hangi dili tercih ettiklerine ilişkin veli görüşleri incelendiğinde, 10 katılımcının (%62,5) Türkçeyi, 4 katılımcının (%25) İsveççeyi, 2 katılımcının (%25) ise İsveççe ve Türkçeyi eşit düzeyde tercih ettiği görülmüştür. Elde edilen sonuçlar, çocukların velileri ile iletişim kurmada Türkçeyi tercih ettiklerini göstermektedir. Katılımcıların tercih ettiği ilk dilin de Türkçe olması ve Türkçe konuşmaya hassasiyet göstermesi bu durumun en önemli sebebi olarak gösterilebilir. Londra’da yaşayan iki dilli Türk çocukları üzerinde yapılan bir araştırmada (Eyüp ve Güler, 2020), çocukların çoğunun yaşamlarında öncelikli dil olarak İngilizceyi gördükleri belirlenmiştir.

Katılımcıların çocuklarının en iyi konuştuğu/anladığı dilin hangisi olduğuna ilişkin veriler incelendiğinde, 10 katılımcının (%62,5) İsveççe, 3 katılımcının (%18,75) Türkçe, 3 katılımcının (%18,75) Türkçe-İsveççe yanıtını verdiği görülmektedir. Elde edilen sonuçlar, İsveç’te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının, yaşadıkları çevrenin dilini ana dillerinden daha iyi konuştuklarını/anladıklarını göstermektedir. Sonuçlar, katılımcıların bir ebeveyn olarak çocuklarıyla iletişim kurmada Türkçe konuşmayı tercih etseler de sosyal çevre dilinin çocukları için baskınlığını koruduğunu göstermektedir.

Katılımcıların çocuklarının Türkçeyi ne sıklıkta kullandıklarına yönelik verilere göre 6 katılımcı (%37,5) çocuğunun/çocuklarının Türkçeyi az ve 6 katılımcı (%37,5) çocuğunun/çocuklarının Türkçeyi orta sıklıkta kullandıklarını belirtmiştir. 4 katılımcı ise (%25) çocuklarının günlük hayatta Türkçeyi sıkça kullandığı yanıtını vermiştir. Elde edilen sonuçlara göre İsveç’te yaşayan Türk çocukları, günlük yaşantılarında Türkçeyi az ve orta sıklıkta kullanmaktadır. Bu durum, çocukların sahip oldukları Türkçe konuşulan sınırlı sosyal çevreyle ilgili olabilir.

Katılımcıların çocuklarının elektronik cihazları hangi dilde kullanmayı tercih ettiklerine yönelik veriler incelendiğinde, 5 katılımcının (%31,25) Türkçe ve İsveççe, 4 katılımcının (%25) sadece İsveççe, 3 katılımcının (%18,75) Türkçe, 3 katılımcının (%18,75) İngilizce yanıtını, 1 katılımcının (%6,25) ise bu soruya Türkçe, İsveççe ve İngilizce yanıtını verdiği saptanmıştır. Elde edilen bulgular, İsveç’te yaşayan iki dilli çocukların teknolojik araçları Türkçe ve İsveççe dillerinde kullandıklarını göstermektedir. Bu durum, ailelerin çocukları ile kurdukları iletişimde Türkçeyi kullanmalarına, doğal olarak kavram dünyalarının Türkçe şekillenmesine ve yaşadıkları çevrenin dilini zorunlu olarak kullanmalarına bağlı olarak gelişmiş olduğu söylenebilir.

Katılımcıların çocuklarının kültürel benlik tanımlamasına ilişkin veriler incelendiğinde, 9 katılımcının (%56,25) çocuğunun/çocuklarının kendilerini Türk kültürüne, 2 katılımcının (%12,5) İsveç kültürüne, 5 katılımcının (%31,25) hem Türk hem İsveç kültürüne ait hissettiği yönünde görüş belirttikleri görülmüştür. İsveç’te yaşayan Türk çocuklarının öz kimlik tanımlamalarındaki algıları, gelecek nesilleri inşa etmede önemli bir yere sahiptir. Bu bakımdan ailelerin çocuklarıyla Türkçe ve Türk Kültürüne yönelik etkinliklerde bulunmalarının ve Türkçe ve Türk Kültürü dersi almalarının önemi üzerinde durulmalıdır. Karadağ ve Baş (2019) Türkçe ve Türk Kültürü dersinin yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının ana dili becerisinin ve kültürel kimliklerinin gelişiminde anahtar rol üstlendiğini belirtmiştir.

Katılımcıların çocuklarının Türkçe öğrenme isteklerine ilişkin veriler incelendiğinde, 8 katılımcının (%50) çocuklarının Türkçe öğrenme isteğini orta düzeyde, 7 katılımcının (%43,75) yüksek düzeyde, 1 katılımcının (%6,25) ise az düzeyde olduğu yönünde görüş belirttikleri belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların tercih ettikleri ilk dilin Türkçe olması ve çocuklarıyla sıkça Türkçe konuşması çocukların da Türkçe öğrenme isteklerini doğrudan etkilemiş olabilir. Benzer bir şekilde Çelik (2018) İsveç’te yaşayan Türk çocuklarının Türkçe öğrenmeye yönelik istekli olduklarını belirtmiştir.

İsveç’te Türkçe ve Türk Kültürü dersinin katılımlarına ilişkin veli görüşlerine göre 5 katılımcı (%33,33) derslerin, kültürü ve ana dili öğrenmeye yardımcı olduğu, 2 katılımcı (%13,33) öz güvene ve kişisel gelişime olumlu etkisi olduğu, 2 katılımcı (%13,33) millî benliği öğrenmeye katkısı olduğu yanıtını vermiştir. 1 katılımcı (%6,67) resmî Türkçeyi öğrenmeye, 1 katılımcı (%6,67) yeni sözcükler öğrenmeye, 1 katılımcı (%6,67) Türkçede sosyalleşmeye katkısı olduğu yanıtını vermiştir. 1 katılımcı (%6,67) ise Türkçe ve Türk Kültürü dersinin çocuklarına orta derecede katkısı olduğu yanıtını vermiştir. 2 katılımcı (%13,33) Türkçe ve Türk Kültürü dersinin çocuklar üzerinde olumsuz etkisi olduğunu yanıtını vermiştir. Elde edilen sonuçlar katılımcıların, Türkçe ve Türk Kültürü dersinin Türkçeyi, Türk Kültürünü ve millî benliği öğretme odaklı olduğunu düşündükleri; derslerin Türk çocuklarına öz güven aşıladığı, onların kişisel gelişimlerine olumlu yönde etki ettiği, millî kimlik edinmede önemli derecede katkı sunduğu ve çocuğun aile dışında Türkçe konuşabileceği sosyal çevre imkânları oluşturduğu şeklinde düşündükleri görülmektedir. Yurt dışında yaşayan Türklerin aile içindeki iletişim dilleri bölgesel ağızlardan etkilenmiş olabilir. Bu nedenle elde edilen bulgular, Türkçe ve Türk Kültürü derslerinin resmî Türkçenin öğrenilmesi açısından da önemine işaret etmektedir. Aile

içinde daha önce kullanılmamış/duyulmamış sözcüklerin öğrenilmesi, Türk çocuklarının kendi aralarında sosyalleşmesi de Türkçe ve Türk Kültürü derslerinin diğer olumlu yönleri arasında görülmektedir.

İsveç'te Türkçe ve Türk Kültürü dersine giren ana dili öğretmen(ler)ine ilişkin olarak araştırmaya katılan 7 veli çocuklarının ana dili dersine giren öğretmeni (%50) başarılı; 3 katılımcı (%21.43) yetersiz; 1 katılımcı (%7.14) ise orta nitelikte tanımlamıştır. Görüşme yapılan 3 katılımcı (%21.43) ise çocuklarının henüz Türkçe ve Türk Kültürü dersi almadığını belirtmiştir. Ana dili dersine giren öğretmenler hakkında olumsuz düşünen katılımcılar, bunun nedeninin öğretmenlerin üniversite mezunu olmamalarından, Türkçeyi doğru ve etkili kullanamamalarından ve pedagojik eğitim almamalarından kaynaklı olduğunu belirtmişlerdir. Karababa ve Karagül (2014) yurt dışındaki Türklere Türkçe öğretenlerin özellikle dil öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklere ilişkin bir kavram kargaşası yaşadıklarını ve her öğretim sürecinin sonunda uygulanması gereken ölçme ve değerlendirmeye ilişkin yeterince bilgi ve donanıma sahip olmadıklarını tespit etmiştir.

Türkçe ve Türk Kültürü dersindeki etkinliklerin yeterliğine ilişkin olarak, katılımcı velilerin 11'i (%84.62) yetersiz, 2'si (%15.38) yeterli yanıtını vermiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu derste etkinliklerin yetersiz olduğu görüşündedir. Yurt dışında verilen Türkçe ve Türk Kültürü dersinin, dil ve kültür mirasını gelecek nesillere aktarımını sağlaması bakımından önemi düşünüldüğünde ders etkinliklerinde önemli düzenlemelerin yapılması gerektiği söylenebilir.

Katılımcıların çocuklarının Türkçe sözcük dağarcığına ilişkin veriler incelendiğinde, 9 katılımcı (%56.25) çocuklarını orta düzeyde, 4 katılımcı (%25) yüksek düzeyde, 3 katılımcı (%18.75) az düzeyde değerlendirmiştir. Görüşme yapılan katılımcıların büyük çoğunluğu çocuklarının Türkçe sözcük dağarcığını orta ve yüksek düzeyde tanımlamıştır. Aile içinde sıklıkla Türkçe konuşulması, çocukların Türkçe ve Türk Kültürü dersini alması çocukların sözcük dağarcıklarını geliştirmeye katkı sağlayan faktörler olabilir. Leseman (2000) araştırmasında okula başlamadan önce ilk ölçümde Türk çocuklarının Türkçe sözcük gelişimlerinin, Hollandalı düşük sosyoekonomik çevreden gelen çocukların Hollandaca kelime dağarcığından yüksek olduğunu; ancak okula başladıktan sonra bu avantajın devam etmediğini tespit etmiştir. Belet (2009) ise Norveç'te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe öğrenmede sözcük dağarcığı yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar yaşadıklarını belirlemiştir. Ayrıca Belet (2019) yurt dışında çeşitli ülkelerde görev yapan Türkçe öğretmenlerinin iki dilli Türk çocukları için sözcük dağarcığının yetersiz olduğunu, sözcük dağarcığının sadece okulla değil, aile ve ailenin sosyoekonomik profili ve ilgisiyle ilişkili olduğunu, ayrıca yurt dışında yaşayan öğrencilerin yeterli sözcük dağarcığına sahip olmamalarına bağlı olarak yazılı ve sözlü anlatımlarında kendilerini ifade etmekte güçlük çektiklerini belirttiklerini ifade etmiştir.

Çocukların Türkçe ve İsveççe alfabe farklılığından etkilenme durumlarına ilişkin veli görüşleri incelendiğinde, 9 katılımcı (%64.29) çocuklarının Türkçe ve İsveççe alfabe farklılığından kaynaklanan olumsuz dil beceri performanslarına sahip olduklarını; 4 katılımcı (%28.57) alfabe farklılığından olumlu ya da olumsuz etkilenmediğini; 1 katılımcı (%7.14) ise olumlu bir etkisi olduğu yanıtını vermiştir. Elde edilen sonuçlar, Türkçe ve İsveççe alfabe farklılığının iki dilli Türk çocuklarının dil beceri alanlarındaki performanslarını olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Bununla ilgili görüşler incelendiğinde katılımcılar, alfabe farklılığından kaynaklı olarak çocuklarının okuma ve konuşma etkinliklerinde zorlandıklarını belirtmişlerdir. Şen (2016) Belçika'da yaşayan iki dilli Türk çocuklarının yazılı anlatım yanlışlarını incelediği araştırmasında, alfabe farklılığından kaynaklanan hatalar belirlemiştir. Bayrak ve Üstün (2020) Almanya'da yaşayan Türk çocuklarının yazdıkları metinlerde ağırlıklı olarak alfabe farklılığından kaynaklanan yanlışlar yapıldığını belirlemiştir.

Çocukların Türkçe kitap okuma sıklıklarına ilişkin veli görüşleri göz önünde bulundurulduğunda, 7 katılımcının (%43.75), çocuklarının az sıklıkta Türkçe kitap okuduğunu; 7 katılımcının (%43.75), orta sıklıkta; 2 katılımcının (%12.5) ise çocuklarının sık sık Türkçe kitap okuduğunu belirttikleri saptanmıştır. Katılımcılar, çocuklarının az ve orta düzeyde Türkçe kitap okuduğu yanıtını vermiştir. Ana dili öğreniminde kitap okumanın çocuklara kazandıracağı söz varlığındaki zenginlikler ile bilişsel-kültürel yönden kazandıracağı anlayışların önemi düşünüldüğünde, yurt dışında yaşayan çocuklara Türkçe kitap okuma alışkanlıkları kazandırılmalıdır. Belet (2009) öğrencilerin Türkçe öğrenmede ve kullanmada yaşadıkları sorunların başında okuduğunu anlama problemi geldiği; çocuklarının Türkçe sorunlarının çözümüne yönelik en çok Türkçe kitap okunması yönünde öneri getirdiklerini belirtmiştir.

Çocukların Türkçe okuma becerisine ilişkin olarak velilerden elde edilen görüşlere göre 8 katılımcı (%50) evet, yeterli, 6 katılımcı (%37.5) hayır, yetersiz yanıtını vermiştir. 2 katılımcı (%12.5) ise çocuklarının henüz okuma aşamasında olmadığı yanıtını vermiştir. Elde edilen sonuçlar, katılımcıların çocuklarını Türkçe okuma becerisinde yeterli seviyede değerlendirdiklerini göstermektedir. Ancak katılımcıların %37.50'si çocuklarının Türkçe okuma becerilerinde istenen düzeyde olmadıklarını belirtmiştir.

Çocukların Türkçe konuşma becerisine ilişkin olarak velilerden elde edilen görüşlere göre 11 katılımcı (%68.75) evet, yeterli, 3 katılımcı (%18.75) hayır, yetersiz yanıtını verirken 2 katılımcı (%12.5) çocuklarının Türkçe konuşma düzeyini orta derecede yeterli olarak tanımlamıştır. Elde edilen sonuçlar, katılımcıların

çocuklarını Türkçe konuşma becerisinde yeterli seviyede değerlendirdiklerini göstermektedir. Aile içinde en sık tercih edilen dilin Türkçe olması, Türkçe ve Türk Kültürü dersinde yapılan konuşma etkinlikleri çocukların Türkçe konuşmada yeterli düzeyde olmasına katkı sağlamış olabilir. Bunun yanı sıra katılımcıların %18.75'i çocuklarının Türkçe konuşmada yeterli olmadığını belirtmiştir.

Çocukların Türkçe yazma becerisine ilişkin olarak velilerden elde edilen görüşlere göre 9 katılımcı (%56.25) çocuklarının Türkçe yazma becerisini yeterli, 4 katılımcı (%25) yetersiz bulunduğunu belirtmiştir. 1 katılımcı (%6.25) çocuklarının Türkçe yazma becerisini “orta derecede yeterli” değerlendirirken 2 katılımcı (%12.5) çocuklarının henüz yazma aşamasında olmadığını belirtmiştir. Elde edilen sonuçlar, katılımcıların çoğunun çocuklarını Türkçe yazma becerisinde yeterli seviyede değerlendirdiklerini göstermektedir. Ancak yazma becerisi ile ilgili yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde iki dilli Türk çocuklarının Türkçe yazma becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Aydın (2013) Almanya’dan gelen iki dilli Türk üniversite öğrencilerinin Türkçenin yazım ve noktalmasına ilişkin ciddi problemler yaşadığını tespit etmiştir.

Çocukların Türkçe dinleme becerisine ilişkin olarak velilerden elde edilen görüşlere göre 12 katılımcı (%75) evet, yeterli, 3 katılımcı (%18.75) hayır, yetersiz yanıtını vermiştir. 1 katılımcı (%6.25) ise çocuklarının Türkçe dinleme becerisinde orta derecede yeterli olduğu yanıtını vermiştir. Elde edilen sonuçlar, katılımcıların çoğunun çocuklarını Türkçe dinleme becerisinde yeterli seviyede değerlendirdiklerini göstermektedir.

Araştırmada İsveç’te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının en başarılı oldukları Türkçe dil becerilerine ilişkin veli görüşleri göz önünde bulundurulduğunda, katılımcılardan 5’i (%31.25), çocuklarının en başarılı oldukları Türkçe dil becerilerine ilişkin konuşma, 4’ü (%25) dinleme, 1’i (%6.25) okuma yanıtını vermiştir. 4 katılımcı (%25) konuşma ve dinleme, 1 katılımcı (%6.25) okuma ve konuşma becerilerinde çocuklarının eşit düzeyde yeterli olduğu yanıtını vermiştir. 1 katılımcı (%6.25) ise çocuklarının tüm dil becerilerinde eşit düzeyde yeterli olduğu yanıtını vermiştir. Elde edilen sonuçlar, katılımcıların çocuklarının en başarılı oldukları dil becerilerinin konuşma ve dinleme becerileri olduğunu göstermiştir.

Çocuklarının Türkçe öğrenirken ve kullanırken yaşadıkları sorunlara ilişkin olarak velilerden elde edilen görüşlere göre katılımcıların 4’ü (%28.57) çocuklarının Türkçe öğrenirken ve kullanırken herhangi bir sorunla karşılaşmadığını belirtmiştir. Katılımcıların 3’ü (%21.43) çocuklarının Türkçe öğrenirken ve kullanırken; sözcük dağarcığı yetersizliği, 2’si (%14.29) Türkçeyi İsveççe ile karıştırma, 2’si (%14.29) telaffuz sorunları, 2’si (%14.29) dil bilimsel sorunlar, 1’i (%7.14) alfabe sorunu yaşadıklarını belirtmiştir. Elde edilen sonuçlar, İsveç’te yaşayan Türk çocuklarının %28.57’sinin ana dili öğreniminde sorun yaşamadığını göstermiştir. Bunun yanı sıra, İsveç’te yaşayan Türk çocuklarının ana dili öğreniminde yaşadıkları sorunlar daha çok sözcük dağarcığındaki yetersizlikler ile dil bilgisi konularına ilişkindir. Türkçe ve İsveççe sözcüklerin karıştırılması, birbiri yerine kullanılması yaşanan sorunlar arasında gösterilmiştir. İsveç’te yaşayan Türk çocuklarının konuşmada telaffuz hataları yapması ve okuma yazmada alfabeden kaynaklı sorunlar yaşadığı da elde edilen sonuçlar arasındadır.

İki dilli Türk çocuklarının Türkçe öğrenirken ve kullanırken yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin olarak velilerden elde edilen görüşlere göre 4 katılımcı (%21.05) dili sıkça kullanma, 4 katılımcı (%21.05) ebeveynlerin yardımını alma, 3 katılımcı (%15.79) kültürel etkinliklere katılma, 3 katılımcı (%15.79) kitap okuma, 2 katılımcı (%10.53) ana dili ders saatlerinin artırılması, 2 katılımcı (%10.53) öğretmen kalitesinin iyileştirilmesi ve 1 katılımcı (%5.26) ise ana dili ders kitaplarının niteliğinin artırılması yanıtlarını vermiştir. Elde edilen sonuçlar, sorunların giderilmesi için en sık verilen yanıtların dili sıkça kullanmak ve ebeveynlerin yardımları olmuştur. Ana dili öğreniminin ailede başladığı düşünülürse bu yanıt oldukça önemli ve tutarlıdır. Dikkat çeken bir diğer nokta ise ana dili ders saatleri ile ders kitabına ve ana dili öğretmenine ilişkin görüşlerdir. Ana dili ders saatlerinin artırılması ve bu derslerde kullanılan kitaplarla derslere giren öğretmenlerin niteliğinin de aynı yönde artırılması bu dersleri alan Türk çocuklarına olumlu bir etki yapacağı düşünülmektedir.

Çocuklarının sosyalleşme sorunlarına ilişkin olarak velilerden elde edilen görüşlere göre 5 katılımcı (%25) çocuklarının herhangi bir sorun yaşamadığı yanıtını vermiştir. 5 katılımcı (%25) dil yetersizliği, 4 katılımcı (%20) yabancılaşma, 4 katılımcı (%20) öz güven eksikliği, 2 katılımcı ise (%10) dışlanma yanıtını vermiştir. İsveç’te yaşayan iki dilli Türk çocuklarının dil yetersizliği, yabancılaşma, öz güven eksikliği ve dışlanma sorunları yaşadığı görülmektedir. Özellikle İsveççenin yeterli bir düzeyde olmaması, Türk çocuklarının sosyal çevreyle etkili bir iletişim kuramamalarına, buldukları toplumdan yabancılaşmalarına ve buna bağlı olarak öz güvenlerinin düşmesine neden olmuştur. Etkileşimde yaşanan bu sorunların, toplumun onları dışlamasına neden olduğu söylenebilir. Verilerdeki önemli bir nokta ise katılımcıların önemli bir kısmının herhangi bir sorun yaşamadığı yanıtını vermiş olmasıdır.

İsveç’teki iki dilli eğitimin iyileştirilmesine ilişkin olarak velilerden elde edilen görüşlere göre 5 katılımcı (%38.46) öğretmen kalitesinin iyileştirilmesi, 4 katılımcı (%30.77) Türkçe ders saatlerinin artırılması yanıtını vermiştir. 1 katılımcı (%7.69) kitap ve kaynakların iyileştirilmesi, 1 katılımcı (%7.69) dil bilgisi çalışmaları yapılması, 1 katılımcı (%7.69) teknoloji destekli ek derslerin yapılması, 1 katılımcı (%7.69) Türkçe

eğitimine ilişkin her türlü etkinliğin yapılması yanıtını vermiştir. Elde edilen sonuçlar, İsveç'te iki dilli eğitimin iyileştirilmesi için atılması gereken en önemli adımların öğretmen kalitesinin iyileştirilmesi ve Türkçe ders saatlerinin artırılması olduğunu göstermektedir.

ÖNERİLER

Yapılan görüşmeler ve alanyazın taramaları gösteriyor ki İsveç'te iki dilli eğitim, merkezi yönetime değil yerel yönetimlere bağlıdır. Yani iki dilli eğitim belediyeler öncülüğünde yapılmaktadır. Bu durum da İsveç'te bölgeden bölgeye farklı bir iki dilli eğitim ortamının oluşmasına neden olmaktadır. Ana dili derslerinin açılması için en az 5 öğrenci olma zorunluluğu Türk nüfusunun az olduğu bölgelerde Türk vatandaşlarının sorun yaşamasına yol açmaktadır. Bireyin ana dilini ve kendi kültürünü öğrenmesi pek tabii önemlidir. Bu sebeple en az 5 öğrenci zorunluluğu eşit eğitim anlayışı ile bağdaşmamaktadır. Ayrıca öğrencilerin daha iyi ana dili eğitimi alması için nitelikli ders kitaplarına ihtiyaç vardır. Türkçe derslerinde, Millî Eğitim Bakanlığı öncülüğünde uzman öğretim elemanları vasıtası ile hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarının okutulması gerekmektedir.

Ana dili dersleri yurt dışında yaşayan vatandaşlar için oldukça önemlidir. Bu sebeple ana dili öğretmenleri iyi eğitim almış, öğretim yöntem ve tekniklerine hâkim, ölçme ve değerlendirme konusunda iyi bilgilendirilmiş bireylerden seçilmelidir. Yerel yönetimlerce uygulanan Türkçe derslerine hangi nitelikte kişilerin girdiği muammadır. Zira katılımcılar, öğretmenleri; pedagojik açıdan eğitimsiz, Türkçeyi doğru ve etkili konuşamayan bireyler olarak tanımlamıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgular, İsveç'te verilen ana dili derslerinde kullanılacak uygun araç gereçlere ihtiyaç duyulduğunu göstermiştir. Derslerde teknoloji den yararlanılmalıdır. Ebeveynler, çocuklarının iyi bir ana dili eğitimi alması için bilgilendirilmelidir.

Bu çalışma İsveç'te yaşayan 16 Türk vatandaşı ile sınırlıdır. Daha fazla katılımcı ile yapılacak görüşmelere ihtiyaç vardır. İsveç'te yaşayan Türk nüfusu hızla artmakta ve bununla paralel olarak iki dillilik sorunu da artış göstermektedir. Ancak alanyazında İsveç'teki iki dilli eğitimle ilgili yeterli sayıda çalışma bulunmamaktadır. Bu coğrafyaya yönelik çalışmaların artışı daha iyi bir iki dilli eğitime katkı sağlayacaktır.

Etik Kurul Onay Bilgileri

Bu çalışma için Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nden etik izin alınmıştır. Velilerle ilgili hazırlanan izin belgesinde araştırmanın gerektirdiği ahlaki sorumluluklar açık bir şekilde belirtilmiştir. İzin belgesini araştırmaya katılan tüm veliler gönüllü olarak imzalamıştır.

Kurul adı: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Etik Kurulu Karar Tarihi: 14.06.2021

Karar Sayısı: 221

Belge Sayı Numarası: 2021.07.221

Belge Başvuru Tarihi ve Dosya Numarası: 21.05.2021 / 2100021011

KAYNAKÇA

- Akoğlu, G. ve Yağmur, K. (2016). First-Language Skills of Bilingual Turkish Immigrant Children Growing Up in A Dutch Submersion Context. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 19(6), 706-721.
- Aksan, D. (1998). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Alkan, M. (1998). Ethnicity and Underachievement in the Netherlands: A Curricular Analysis. (Ed. C. Wulf). *Education for the 21st Century* In (p. 195-212). Münster: Waxman.
- Almeida, L.; Ferre, S.; Morin, E.; Prevost, P.; dos Santos, C.; Tuller, L.; Zebib, R. and Barthez, M. (2017). Identification of Bilingual Children With Specific Language Impairment in France. *Linguistic Approaches to Bilingualism*, 7(3), 331-358.
- Ålund, A. (2003) Social Exclusion and Cultural Expressions: Reflexions From a Study of Youth in Multiethnic Stockholm. (Eds. Emrehan Zeybekoğlu and Bo Johansson). *Migration and Labour in Europe: Views From Turkey and Sweden* In (p. 254-268). İstanbul: MURCIR and NIWL.
- Altinkamis, F. and Simon, E. (2020). Language Abilities in Bilingual Children: The Effect of Family Background and Language Exposure on the Development of Turkish and Dutch. *International Journal of Bilingualism*, 24(5-6), 931-951.
- Anık, M. (2011). Çokkültürlü Bir Toplumda Kimlik Algısı: İsveç'te Yaşayan Türk Göçmenleri Örneği, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Abdullah Taşkesen ve Prof. Dr. Korkut Tuna), Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, İ. S. (2013). İki Dilli Türk Öğrencilerin Yazılı Anlatım Becerilerine Yönelik Bir Durum Çalışması. *Turkish Studies*, 8(9), 657-670.

- Bayrak, A. ve Üstün, B. (2020). Almanya'da İki Dilli Yetişen Türk Çocuklarının Türkçe Yazma Becerileri Üzerine Bir Çalışma. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift für Germanistik*, 8(2), 350-365.
- Belet, Ş. D. (2009). İki Dilli Türk Öğrencilerin Ana Dili Türkçeyi Öğrenme Durumlarına İlişkin Öğrenci, Veli ve Öğretmen Görüşleri Fjell İlköğretim Okulu Örneği, Norveç. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 0(21), 71-85.
- Bloomfield, L. (1933). *Language*. New York: Holt.
- Bohnacker, U. (2020). *Bilingual Development of Turkish-Speaking Children in Sweden: In Linguistic Minorities in Europe Online*. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton.
- Bohnacker, U.; Lindren, J. and Oztekin, B. (2016). Turkish- and German-Speaking Bilingual 4-to-6 Year Olds Living in Sweden: Effects of Age, SES and Home Language Input on Vocabulary Production. *Journal of Home Language Research*, 0(1), 17-41.
- Bölükbaş Kaya, F.; Hançer, F. B. ve Golynskaia, A. (2019). İki Dillilik: Tanımı ve Türler Üzerine Kuramsal Tartışmalar. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 7(2), 98-113.
- Canan, N. (2012). Okul Öncesi Dönem Çocuklarda İki Dilliliğin Zihin Kuramı Gelişimi Üzerine Etkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. İlyas Göz), İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Canatan, K. (2007). Avrupa Ülkelerinin Azınlık Politikalarında Türkçe Anadil Eğitiminin Konumu: İsveç, Fransa ve Hollanda Örnekleri. *Turkish Studies*, 2(3), 159-172.
- Cummins, J. (1979). Linguistic Interdependence and the Educational Development of Bilingual Children. *Review of Educational Research*, 49(2), 222-251.
- Cummins, J. (1991). Conversational and Academic Language Proficiency in Bilingual Contexts. *AILA Review* 0(8), 75-89.
- Çakır, M. (2002). Almanya'daki Çok Kültürlü Ortamlarda Türkçenin Anadili Olarak Kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 39-57.
- Çelik, N. (2018). Türk Kökenli Öğrencilere Yönelik İsveç'te Verilen Ana Dili Eğitime Dair Öğrenci, Öğretmen ve Veli Görüşleri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Ülker Şen), Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eyüp, B. ve Güler, E. B. (2020). İki Dilli Türk Çocukların Dil Tercihleri ve Bu Tercihlerinin Sebepleri: Londra Örneği. *Researcher*, 8(3), 1-24.
- Karababa, C. Z. ve Karagül: (2014). Yurt Dışındaki Türklere Türkçe Öğretmenlerin Sınıf İçi Uygulamalara Yönelik Görüşleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 44(204), 155-166.
- Karadağ, Ö. ve Baş, B. (2019). *Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimi*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Leseman, P. P. (2000). Bilingual Vocabulary Development Of Turkish Preschoolers in the Netherlands. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 21(2), 93-112.
- Lindberg, I. (2011). Çokdilli Eğitim: İsveç'ten Bir Perspektif. (Derleyenler: Marie Carlsson, Annika Rabo ve Fatma Gök). *Çokkültürlü Toplumlar da Eğitim: Türkiye ve İsveç'ten Örnekler İçinde* (s. 73-95). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Orhan, D. (2019). İsveç'te Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Yetişkinlerin Dil İhtiyaçları Analizi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Abdurrahman Güzel), Ankara: Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Öztekin, B. (2019). Typical and Atypical Language Development in Turkish-Swedish Bilingual Children Aged 4-7, (Doctoral Thesis), (Supervisor: Prof. Ute Bohnacker), Studia Linguistica Upsaliensia, Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Paradis, J. (2010). Bilingual Children's Acquisition of English Verb Morphology: Effects of Language Exposure, Structure Complexity, and Task Type. *Language Learning*, 0(60), 651-680.
- Şen, Ü. (2016). Belçika'da Yaşayan Türk Çocuklarının Yazılı Anlatım Yanlıları Üzerine Tespitler. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35), 1-18.
- Unsworth, S.; Argyri, F.; Cornips, L. M. E. A.; Hulk, A.; Sorace, A. and Tsimpli, I. (2014). The Role of Age of Onset and Input in Early Child Bilingualism in Greek and Dutch. *Applied Psycholinguistics*, 35(4), 765-805.
- Weinreich, U. (1953). *Languages in Contact*. New York: Publications of the Linguistic Circle.
- Vedder, P. and Virta, E. (2005). Language, Ethnic Identity, and the Adaptation of Turkish Immigrant Youth in the Netherlands and Sweden. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(3), 317-337.
- Yağmur, K. (2006). Batı Avrupa'da Türkçe Öğretiminin Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Dil Dergisi*, 0(134), 31-48.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. Y. (2014). İki Dillilik Olgusu ve Almanya'daki Türklerin İki Dilli Eğitim Sorunu. *Turkish Studies*, 9(3), 1641-1651.